

Concept verslag Stuurgroep Regionaal Landschap Drents-Friese Grensstreek Vrijdag 25 juni 2021 | 10.00 uur tot 12.00 uur | ms-teams

Aanwezig: Henk van Hooft, Catrien Scholten, Herman Odink, Gerrie Hempen, Hans Westra van Holthe, Henk Doeven, Marian Jager, Jan Schipper, Bert Hummelen, Ingeborg de Groot (vervanger Dick Dijkstra), Minne Wiersma, Jan Gorter, Age Kramer (vervanger Douwe Hoogland), Henk Jumelet, Elaine Sapulete (verslag)

Afwezig: Petra Ellens, Douwe Hoogland, Sonja van der Meer, Dick Dijkstra

Gast/luisteraar: Wisse van Engelen, Suzan Brand (gemeente Westerveld) Arjan Smid (DPG)

Opening en welkom

Welkom door de voorzitter. Een speciaal welkom voor Hans Westra van Holthe. Er vindt een opname van de vergadering plaats t.b.v. de verslaglegging.

Vaststellen agenda

Agenda ongewijzigd vastgesteld.

Verslag van 9 februari 2021

Gerrie Hempen vraagt naar spreiding bezoekers met communicatie en betrokkenheid recreatieschap.

Catrien Scholten: De vraag is uitgezet en er is budget voor gereserveerd. Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten zouden hier naar kijken en landelijk informeren naar voorbeelden. En wellicht dat het recreatieschap daar een rol in kan hebben.

Stand van zaken uitvoering fietspaden zal worden nagestuurd door Ingeborg.

Verder is het verslag ongewijzigd vastgesteld.

Werkrapport Landschapsbiografie

Henk van Hooft: De biografie en de werkdocumenten zijn toegestuurd. De vorige keer hebben wij een toelichting gehad door de auteurs. Er ligt een oplegnotitie bij met een aantal opmerkingen en vragen voor de Stuurgroep. Er is ook een werkdocument toegevoegd met opmerkingen, suggesties en aanbevelingen van de auteurs. Ons voorstel is de aanbevelingen van de auteurs nu voor kennisgeving aan te nemen en dat vooral mee te nemen bij de verdere werkzaamheden en visie.

Stuurgroep leden spreken waardering uit voor de biografie. Een mooi en goed leesbaar verhaal wat het waard is om gedrukt en verspreid te worden. We mogen daar trots op zijn en moeten ook zorgen voor voldoende publiciteit.

Gerrie Hempen: Wordt de visie een onderdeel van de biografie? Wat mij betreft komt die er los van te staan.

Henk van Hooft: De visie wordt een apart document. De biografie is wel een bouwsteen voor de visie omdat dit een feitelijke inventarisatie is van het gebied.

Henk Doeven: Ik vind het vreemd dat er in de oplegnotitie tussen aanhalingstekens staat 'wat normaal ook onderdeel is van een landschapsbiografie'. Die zin doet geen recht aan dit stuk, het lijkt nu alsof er iets vergeten is.

Bij de toelichting staat dat de klankbordgroep het werkdocument wel heeft besproken maar geen aanpassingen zal doen. Dat vind ik vreemd, er wordt gevraagd naar aanpassingen maar waarom worden die dan niet meegenomen?

In de landschapsbiografie zelf staat op blz. 59 aangegeven dat 'enkele beekdalen, waaronder de bovenloop en delen van de middenloop van de Vledder Aa zijn aan de landbouw onttrokken en worden nu beheerd als natuurgebied.' Maar met de middenloop van de Vledder Aa zijn wij nog bezig. Die gronden zijn dus nog niet onttrokken en ik vind dat dat aangepast zou moeten worden.

Marian Jager: Ik wil ervoor pleiten om dit stuk ook digitaal te ontsluiten zodat geïnteresseerden vanuit historische verenigingen of vanuit andere organisaties het per thema kunnen gebruiken (zie voorbeeld zuidwest Friesland). Over de begrenzing worden twee dingen genoemd: 1. Het eventueel oprekken van de grenzen in Friesland. Daar staat dat de Stellingwerven toch een eenheid zijn en dat het gunstig is het geheel op te nemen en er staat ook iets over het Fochtelooerveen. Rond het Fochtelooerveen zijn

een aantal ontwikkelingen op dit moment. Het is goed om te kijken hoe daarop aangesloten kan worden zodat niet allerlei dingen dubbel worden gedaan.

Minne Wiersma: Ik vraag wel om op het werkrapport later terug te komen want er worden mooie aspecten uitgelicht.

Beantwoording van de vragen.

Catrien Scholten: Er is bewust een keuze gemaakt de biografie eerst in de regio in bespreking te geven en eventueel fouten nog te corrigeren. Het is de bedoeling om het begin volgend jaar in drukvorm uit te gaan geven. Misschien is het goed om het nu ook vast digitaal te ontsluiten zodat het ook in deelstukken gelezen kan worden. Er moet nog wel even gekeken worden naar het budget. De Stuurgroep heeft vorig jaar nadrukkelijk aangegeven dat zij een landschapsbiografie wil zonder waardeoordelen. Een gemiddelde biografie die in Nederland voor een gebied wordt opgesteld, bevat vaak een slotparagraaf waarin een mening van een aantal inwoners/ondernemers gegeven wordt. Dat gemiddelde is bedoeld met "normaal"; de Stuurgroep heeft in afwijking daarvan een kader meegegeven. En er wordt vaak wel een soort voorschot op de toekomst gegeven. Hans Bleumink en Jan Neefjes wilden ons op grond verzamelde kennis graag helpen met een stap richting de toekomst. We hebben de oplossing gevonden door er werkrapporten aan toe te voegen. Daar kunnen wij voordeel mee doen voor de volgende fase in de visie vorming. Maar we kunnen suggesties t.z.t. na discussie ook verwerpen.

Henk van Hooft: Zijn er nog aanvullende vragen/opmerkingen?

Henk Doeven: Ik heb op de vragen die ik gesteld had nog geen antwoord gekregen.

Catrien Scholten: Een deel van de opmerkingen van de gemeente Westerveld gingen over het werkrapport. Daarvan heeft de klankbordgroep gezegd dat de verantwoordelijkheid voor de inhoud van de werkrapporten bij de opstellers blijft; daar is dus door niemand verder wat in gewijzigd. Onderwerpen daarin die tot discussie leiden kunnen in de visie fase besproken worden.

Opmerkingen over de biografie zijn allemaal verwerkt. Discussie over middenloop-bovenloop Vledder Aa hangt af van de vraag waar je de grens legt. In onze definitie loopt de bovenloop vanaf de Oude Willem tot aan de weg Diever-Doldersum en dan begint de middenloop. Een deel daarvan is al ingericht als natuur en fase 2 tot aan de weg Wapse-Vledder is nu in voorbereiding.

Henk Doeven: Het gaat mij erom de discussie makkelijker te maken voor het project middenloop Vledder

Henk van Hooft: Dan nog de zinssnede die Henk Doeven gewijzigd wil zien.

Catrien Scholten: Dat gaat over de oplegnotitie als bespreekvoorstel voor deze Stuurgroep. Na vandaag gaat die in het archief. We kunnen in het verslag melden dat het een reactie oproept maar die notitie aanpassen heeft geen zin.

Henk van Hooft: Als de biografie zoals het er nu ligt naar buiten word gebracht dan zou het kunnen zijn dat er nog andere opmerkingen worden gemaakt. Deze worden verzameld en begin volgend jaar, voordat we overgaan tot publicatie, worden wijzigingen in de stuurgroep besproken.

Henk van Hooft: Er zijn opmerkingen gemaakt over het naar buiten brengen van dit stuk vergezeld van publiciteit. Dat betekent dat de concept-biografie vanaf nu op enige moment breder verspreid wordt en onderwerp van discussie zou kunnen worden. Alle opmerkingen zullen wij verzamelen. In onze volgende vergadering in september zullen wij een opzet hebben over de aanpak van de landschapsvisie. Dan zullen er ongetwijfeld ook opmerkingen uit dat werkdocument en uit de biografie terugkomen. Voorzien van de wijze van omgang daarmee.

Presentatie burgerbetrokkenheid onderzoek student WUR

Presentatie door Wisse van Engelen, student Wageningen Universiteit.

Stuurgroep leden geven Wisse complimenten voor het rapport en de heldere presentatie.

Bert Hummelen: Dit zijn te wezenlijke vragen om nu in de vergadering binnen 5 minuutjes te gaan bespreken. Dat doet geen recht aan de opgave die wij hebben. Ik wil vragen hoe wij dit structureler en met meer tijd en aandacht kunnen bespreken. Dit is de kern van ons werk.

Marian Jager: Ik kan mij daarbij aansluiten. Ik had wat specifieke dingen die mij heel erg aanspraken. De groene academie vind ik bijvoorbeeld een leuk idee. Laten wij voor dit onderwerp een keer een aparte bijeenkomst inplannen.

Hans Westra van Holthe: Wij merken in veld dat de bekendheid, zelfs het bestaan van de Stuurgroep niet overal aanwezig is En zo zien wij ook dat de communicatie tussen het bestuurlijke verhaal en het werkniveau verbeterd kan worden. Daarvoor ook graag aandacht in het vervolg.

Gerrie Hempen: Ik ben benieuwd of ik de conclusie kan trekken dat juist de corona pandemie wel eens gunstig geweest kan zijn voor het draagvlak voor het nationale park?

Henk Jumelet: Een compliment richting Wisse het was een plezierige interview, plezierig om ook de resultaten te hebben gezien en helemaal eens om hier tijd voor in te gaan plannen. Het is een mooi rapport met goede aanbevelingen dus ik sluit mij aan bij alle voorgaande sprekers.

Beantwoording vragen

Wisse van Engelen: De vraag van Gerrie Hempen is lastig te beantwoorden. Burgerbetrokkenheid zoals ik het gedefinieerd heb kan opgevat worden als drie onderdelen. Het gebruik van de nationale parken, het beschermen van de nationale parken en het beslissen over nationale parken (meer participatie, vrijwilligerswerk en recreatie). Ik denk zeker met corona dat er meer mensen zijn gaan recreëren in de natuur. Dat zien wij overal. Tegelijkertijd is participatie natuurlijk lastiger geweest met informatie bijeenkomsten die toch uitvallen. Of het gevoel, de binding, is toegenomen, daar heb ik geen onderzoek naar gedaan. Maar ik kan mij goed voorstellen dat corona daarin heeft geholpen.

Henk van Hooft: De opmerkingen zijn helder. In de eerste instantie zullen Catrien en ik ons daarover buigen. Ik kan mij heel goed voorstellen dat wij tot een conclusie komen dat wij een beroep willen doen op jullie medewerkers om hier een goede operationele aanpak voor te krijgen.

Plan van aanpak Governance

Henk van Hooft: De offerte van Roland Kip is toegestuurd. Wij hebben besloten een opdracht te formuleren om naar de governance te kijken. Die opdrachtformulering hebben wij in de Stuurgroep gehad. Een kleine groep uit de Stuurgroep bestaande uit Bert, Gerrie, Rikus Jager, Catrien en ik hebben gekeken naar kandidaten die het werk zouden kunnen doen. Wij hebben enkele telefonische contacten gehad en wij hebben als groep een goed gesprek gehad met Roland Kip. Roland Kip heeft op dit moment zeventien gesprekken gevoerd. Dat betekent dat hij behalve met LTO met iedereen uit de Stuurgroep heeft gesproken en met vertegenwoordigers van enkele andere parken. Hij rondt de gesprekken af in de loop van deze zomer. Hij ontmoet een open constructieve houding bij iedereen, zinvolle gesprekken met suggesties en tips. Ik denk dat wij vanuit de begeleidingsgroep een tussentijds gesprek zullen hebben om de vergadering van 20 september voor te bereiden. En eind van dit jaar is de planning dat hij zijn eindverslag indient.

Bert Hummelen: Vorige week vrijdagmiddag hadden wij een soort gelijk gesprek over bestuur van de Drentsche Aa. Dus ik zou eigenlijk voor willen stellen om het rapport over de governance in de Drentsche Aa ter beschikking te stellen aan ons allemaal maar zeker ook aan Roland Kip zodra het beschikbaar komt.

Hans Westra van Holthe: Arjan en ik hebben gezamenlijk het gesprek met Roland gevoerd. Het was een zeer open gesprek en wat Henk van Hooft al heeft gezegd dat voelen wij ook zo. Het is ontzaglijk goed denk ik dat organisaties grondig naar zichzelf kijken. Ons compliment daarvoor. Wij kennen het hele functioneren van de Stuurgroep nog niet maar wij zullen nog een keer met Roland overleggen hoe deze vergadering en alles op ons is overgekomen.

Henk van Hooft: Daarmee is dit agendapunt voldoende behandeld.

Evenementenloket Drents-Friese Wold

Henk van Hooft: Er ligt een voorstel voor een evenementenloket in het Drent-Friese Wold. Het is een uitbreiding van de pilot in het Dwingelderveld

Bert Hummelen: Het voorstel voor het loket Drents-Friese Wold is met alle betrokken partijen voorbereid. Er is daarbij ook gebruik gemaakt van de ervaringen in het Dwingelderveld.

De Stuurgroep leden geven complimenten voor het stuk en de opzet van het loket. Fijn dat Staatsbosbeheer hiermee aan de slag gaat.

Henk Doeven: Er wordt hier over 64 evenementen gesproken maar er staat niet bij wat voor evenementen het zijn, of het bestaand gebruik is, hoe groot de evenementen zijn en waar de evenementen dan zullen plaatsvinden. Ik kan mij voorstellen dat je aanvragen voor grote evenementen die van buiten onze regio komen, anders moet behandelen dan initiatieven van eigen inwoners. Ik vind dat je eigenlijk meer moet kijken of het past (denk hierbij aan tijdstip, welk gebied) dan dat je moet vasthouden aan het aantal. Het tweede punt is dat er staat dat het een commerciële activiteit is als het deelnemersbedrag vijf euro of meer is. Maar wat is tegenwoordig nog vijf euro? Ik ben wel voor een loket en ik ben blij dat Staatsbosbeheer het op zich neemt.

Herman Odink: Ik mis het waterschap in de notitie. Wij hebben wel eigendommen waar ook paden overheen lopen en ik zou dus aandacht voor willen vragen. Dat het waterschap wordt genoemd als zijnde partij achter het loket.

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

Nationaal Park
Dwingelderveld

Holtingerveld

Minne Wiersma: Ik heb nog 1 vraag, waar ligt precies de grens? Is dat de grens van het NP en houdt het voor de maatschappij dus op bij de Boijlerstraat, of hoort alle grond van de maatschappij erbij. Zorg in ieder geval dat dat bij de publicatie voor organisatoren helder is.

Marian Jager: Wat wordt bedoeld met alle partijen zijn betrokken. Zijn dat alle terreinbeheerders of ook de doelgroep zelf? Verder vind ik communicatie heel erg belangrijk. Zorg dat het gebied duidelijk is en dat de regels duidelijk zijn. En dat je alle partijen duidelijk maakt dat dit dan de lijn is en dat het loket is. Er zal nog wel een forse inspanning moeten komen om bekendheid te geven.

Gerrie Hempfen: Of iets een commerciële activiteit is moet je op een andere manier gaan beoordelen dan door de deelnemersbijdrage. Ik vind het belangrijk dat het evenementenloket van het Dwingelderveld en die van het Drents-Friese Wold op dezelfde manier werken met dezelfde regels.

Hans Westra van Holthe: Soms ontstaat er ook schade bij de particuliere eigenaar. Dan blijkt er ineens een route uitgezet door een organisatie, zonder de eigenaar erbij te betrekken. Als er dan schade ontstaat dan heb ik daar wel wat moeite mee.

Jan Gorter: Ik heb begrepen dat het ook tot harmonisatie van afspraken tussen Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer leidt en laten wij hier ervaring mee op doen en dan na een jaar goed gaan evalueren. Dan leggen wij alle ervaringen naast elkaar.

Ingeborg de Groot: Ik heb wat input meegekregen van Dick. Wij pleiten ervoor om te kijken naar type evenementen en minder naar het aantal. Je hebt evenementen met grote impact en evenementen met kleine impact. We kunnen ons voorstellen dat de evenementen met grote impact niet verder groeien, maar zouden graag zien dat er voor nieuwe evenementen met kleine impact nog wel ruimte blijft. Verder voor de communicatie van belang dat naast het uitdragen dat wij het doen vanwege de natuur doelstellingen vanuit de N2000 is het ook wenselijk om vooral te benadrukken dat wij het gemakkelijker willen maken voor de organisatoren om zo ook draagvlak te vergroten. Tot slot evenementen die voortkomen uit inwonersinitiatieven; is het bespreekbaar dat de kosten voor dat soort initiatieven laag blijven?

Henk Jumelet: Zijn er ervaringen met een loket in andere gebieden en kunnen we daar wat van leren? Het gebied moet toegankelijk zijn en blijven. Hou er rekening mee dat het beeld kan ontstaan dat wij minder mensen in de natuur willen hebben omdat je er nu voor moet gaan betalen. Kunnen we daar in de communicatie ook aandacht aan schenken.

Beantwoording vragen en opmerkingen

Bert Hummelen: We kijken in de eerste plaats naar impact en dan pas naar aantal. In de evaluatie na een jaar komen we daar ook op terug. Of iets commercieel is of bewoners initiatieven hangt vaak erg samen met de impact. Een bewoners initiatief is vaker kleinschalig. De deelnemersbijdrage is maar een indicatie. Het is een proefjaar en we moeten samen ervaring opdoen. Onderscheid tussen van buiten of binnen de regio kunnen we niet maken – waar leg je dan de grens? Van belang blijft vooral de impact. Ook de vraag over wel of niet over bestaande routes heeft te maken met impact op natuur en andere gebruikers. Hoe minder buiten routes om, hoe eenvoudiger en sneller de beoordeling. De opbrengst gaat deels naar dekking onkosten voor onderzoek en beoordeling evenement. En de deelnemersbijdragen zullen, vergelijkbaar met S(up)port voor nature, vooral gaan naar onderhoud recreatieve voorzieningen, waarvoor we nog steeds een tekort hebben.

Het loket gaat over grenzen binnen NP het Drents-Friese Wold. Het waterschap zullen we niet vergeten, evenals de particuliere eigenaren. We hebben de notitie voorbereid met TBO en gemeenten, maar niet met de doelgroepen. Een loket gaat tijd kosten maar dat is de keus die wij hebben gemaakt. Wij willen kijken wat dit loket aan de andere kant ook oplevert en daar moet tijd voor worden geïnvesteerd.

Henk Doeven: Hoe verhouden de criteria Drents-Friese Wold zich tot die voor het Dwingelderveld? Ligt dat nu op hetzelfde niveau of is dit heel anders?

Bert Hummelen: Alle details weet ik niet maar wij zijn natuurlijk begonnen met de pilot in het Dwingelderveld en die gebruikt als basis hiervoor. En afstemming lijkt mij een logische randvoorwaarde.

Henk van Hoof: Ik concludeer dat alle vragen beantwoord zijn. Wij gaan starten met een evenementenloket Drents-Friese Wold. Over een jaar hebben wij de eerste resultaten en ervaringen op tafel liggen in deze Stuurgroep. Wij doen het voorlopig voor twee jaar maar wij gebruiken de tussentijdse evaluaties ook om zo nodig bij te stellen. Er zal ook uitwisseling zijn tussen het loket Dwingelderveld en dit loket zodat wij geleidelijk aan naar een uniforme situatie kunnen komen. Er is veel aandacht voor de communicatie gevraagd. Ik denk dat het goed is Bert en ik samen nog even contact hebben over de wijze waarop wij dit stuk en deze aanpak naar buiten brengen.

Communicatie

Henk van Hoof: Communicatie is een uitermate belangrijk onderwerp. Er wordt een belangrijk element genoemd en dat is dat wij met veel partijen zijn. Dat die vele partijen ook steeds hun eigen redenen

hebben om te communiceren. Dat leidt soms tot verschil van inzicht tussen de beeldvorming die van Stuurgroep als geheel moet uitgaan en datgene wat passend binnen het beleid van ieders organisatie aan communicatie wordt gedaan. Wij hebben geen afgerond voorstel op dit moment maar wel een beschrijving van de vraag. Herkennen wij de vraag?

Gerrie Hempen: Er niets moeilijker dan goed communiceren dus besteed er alsjeblieft flink wat aandacht aan. Ik heb een opmerking bij het tweede stuk. Je zou niet alleen moeten kijken naar onderzoek van effect recreatie op natuur, maar ook de burgerbetrokkenheid mee moeten nemen.

Herman Odink: Ik denk dat het communicatievraagstuk ook veel te maken heeft met ons plan van aanpak voor de governance. Waar gaat de Stuurgroep nou over en waar gaat de Stuurgroep niet over? In mijn beleving zou dat dan ook het kader moeten zijn voor communicatie.

Henk Doeven: Ik wil meegeven dat er ook aandacht komt voor alle belanghebbende die betrokken zijn bij dit proces.

Henk van Hooft: Belang van communicatie wordt opnieuw onderschreven. Eenduidige communicatie, goede afspraken onderling met elkaar daarover. De verbinding met de governance. Wij zullen met een voorstel komen. Om dat voorstel te maken zullen wij ook een beroep doen op de communicatiemedewerkers van de partijen hier aan tafel. Wij zullen dit punt ook in ons overleg met Roland Kip meenemen.

Voortgang diverse projecten

Catrien Scholten: In het voortgangsverslag Impuls Nationale parken is genoemd dat wij met RVO in de slag zijn. RVO heeft de aanvraag Drents-Friese Wold met drie projectonderdelen als drie aparte aanvragen behandeld in plaats van als 1 projectaanvraag. Daar zijn wij het niet mee eens en geeft mogelijk financiële risico's voor de projectpartners. Begin juli hebben wij een gesprek met ministerie van LNV en RVO om te kijken of hier nog afspraken over gemaakt kunnen worden. De voorlopige conclusie is dat het minder tijd kost om de cofinanciering aan te passen dan om RVO te overtuigen.

Verslagen en ingekomen stukken

Ter informatie.

Mededelingen/diversen

- A. Het uitstellen van de Europese Europarc conferentie. Dit heeft iedereen kunnen lezen.
- B. De provincie Drenthe heeft een eenmalige bijdrage beschikbaar gesteld voor het intensiveren voor handhaving in coronatijd. Wij hebben nog geen formele reactie gehad op de brief om dat ook meer structureel aan te pakken.
- C. nieuwe voorzitter werkgroep Duurzame recreatie ter informatie
- D. Excursie gebruikersplatform mondeling toegelicht
- E. Broedvogelonderzoek per post toegezonden
- F. Jaarverslag 2020 niet behandeld**

Rondvraag en Sluiting

Henk Doeven: Grootste natte paarse heide gebied Dwingelderveld verdwijnt steeds meer. Gezegd wordt dat dat door stikstof komt. Maar hoe kan het dan dat de heide in het Holtingerveld of op de Veluwe wel paars is? Graag krijg ik antwoord op de vraag wat er echt aan de hand is en wat er aan de oorzaak gedaan wordt.

Gerrie Hempen: ik sluit me daarbij aan; we willen de paarse hei graag terug.

Jan Gorter: Vergrassing van de heide komt deels door teveel stikstof, waardoor heide overwoekerd wordt. Maar in het Dwingelderveld is ook sprake van structuurrijke natte hei en dat is een ander type hei dan de monotone droge hei van de Veluwe. Het best valt dat uit te leggen in het veld.

Bert Hummelen: afgelopen tijd samen met Marian gesprekken gevoerd over evenementen in het Drents-Friese Wold met ondernemers. In de praktijk neemt een goed gesprek veel onrust weg

Hans Westra van Holthe: Er is aandacht voor onderhoud van fietspaden. Ik vraag hierbij ook aandacht voor onderhoud van bomen langs paden, omdat we hier geen ongelukken willen. Dood hout op tijd opruimen dus.

De voorzitter sluit de vergadering.

Volgende vergadering maandag 20 september 14.00 uur -18 uur met excursie Dwingelderveld